



Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового
проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних
послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади
Черкаської області**

18.10.2024

м. Черкаси, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 18.10.2024 групою НПМ здійснено відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області.

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Тептюк Максим Петрович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Черкаській області (керівник групи НПМ);

Строкань Сергій Ігорович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Директор комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області – Бурбак Тетяна Валеріївна.

Завідувач відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області – Приземна Світлана Олександрівна.

Комунальне підприємство «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області знаходиться за адресою: вул. Соборна, буд. 43, м. Шпола, Звенигородський р-н, Черкаська обл., 20603.

Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області знаходиться за адресою: вул. Небесної Сотні, буд. 2, с. Лебедин, Звенигородський р-н, Черкаська обл., 20634.

Свою діяльність відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області (далі – відділення, заклад), здійснює на підставі Положення про відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання КП «Центр надання соціальних послуг» Шполянської

міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області, затвердженого директором комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади 03.05.2021.

У відділенні громадяни одержують соціальну послугу стаціонарного догляду та відповідно до встановлених норм забезпечуються:

1) житлом, одягом, взуттям, постільною білизною, м'яким і твердим інвентарем і столовим посудом;

2) раціональним чотириразовим харчуванням, у тому числі з урахуванням віку і стану здоров'я, у межах натуральних норм харчування, передбачених для мешканців інтернатних установ;

3) цілодобовим медичним обслуговуванням;

4) слуховими апаратами, окулярами, протезно-ортопедичними виробами, засобами пересування (крім моторизованих) медикаментами відповідно до медичного висновку;

5) комунально-побутовим обслуговуванням.

Пенсіонерам, які перебувають у відділенні пенсія виплачується у встановленому законодавством порядку.

У відділенні можуть надаватися послуги: представництво інтересів, інформування, консультування.

Відділення розраховане на перебування 30 осіб. На день відвідування у закладі перебували 31 підопічний (22 жінки та 9 чоловіків), серед яких ліжкових хворих 8 осіб (7 жінок та 1 чоловік). Встановлену групу інвалідності мають 6 осіб (4 жінки та 2 чоловіки).

Заклад розміщується в одноповерховій будівлі. Територія відділення огорожена, доглянута та облаштована альтанкою з лавами для відпочинку підопічних на свіжому повітрі.

Обслуговування підопічних, відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: завідувач відділення стаціонарного догляду – 1 шт. од.; сестра-господиня – 1 шт. од.; кухар – 2 шт. од.; сестра медична – 0,5 шт. од.; сестра медична з дієтичного харчування – 0,5 шт. од.; молодша медична сестра – 8 шт. од. та інші працівники.

Житлові приміщення обладнано протипожежною сигналізацією, вогнегасниками, водопроводом, опалення здійснюється з власної котельні.

Підопічні проживають у кімнатах по 1 – 5 осіб, на всіх підопічних є одна санітарна кімната з душем, одна санітарна кімната з ванною та два роздільних санвузли.

У закладі організовано чотириразове харчування. Вартість харчування на одну особу в день становить 95,31 грн, а сума витрат на медикаменти на одну особу в день становить 27,63 грн.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з усіма підопічними, ознайомила з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянула житлові та допоміжні приміщення, медичний кабінет, санвузол та харчоблок.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 21.10.2020, за результатами якого групою НПМ виявлено такі порушення та недоліки:

1. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур.

Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

2. У порушення пункту 39 Типового положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 № 1417 для підопічних не створено належних соціально-побутових умов для проживання, зокрема встановлено порушення в організації харчування, а саме: зберігання продуктів харчування у холодильнику здійснюється без відповідного маркування та без дотримання правил товарного сусідства.

3. У відділенні відсутнє денне, сезонне, перспективне, та дієтичне меню. Крім того, на час відвідування у холодильнику були відсутні добові проби страв за попередню добу.

4. У порушення пункту 9 Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 особи з інвалідністю, які є ліжковими хворими, не забезпечені ліжками з механічним або електричним приводом і протипролежневими матрацами.

5. У відділенні відсутні приміщення ізолятора для підопічних, які мають симптоми інфекційних захворювань, метою якого є запобігати поширенню інфекційних захворювань, що порушує вимоги статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

Під час відвідування 18.10.2024 встановлено, що адміністрацією закладу не проводиться робота з усунення недоліків та виконання рекомендацій, наданих за результатами попереднього відвідування.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність

до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

Під час сигналу «Повітряна тривога» для забезпечення безпеки підопічних працівники закладу застосовують «Правило двох стін».

Порушення права на захист від катування, жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

2. Під час проведення конфіденційних бесід з підопічними закладу члени групи НПМ виявили ліжкову хвору підопічну, яка скаржилась на біль і свербіж на ногах. Групою НПМ було оглянуто підопічну, яка має ознаки інфекційного дерматиту. Окрім того, оглянута підопічна має пролежні на тілі, а її постіль була мокра від виділень з ран, що покривають тіло.

Групою НПМ встановлено, що у медичній документації підопічної відсутні записи щодо виконання лікарських призначень. У зв'язку з чим не можливо прослідкувати зміни стану здоров'я підопічної та лікування захворювання (Фото № 1).

Даний факт свідчить про порушення абзацу четвертого пункту 1 розділу VIII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Мінсоцполітики України від 29.02.2016 №198, а саме – закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та організація надання медичної допомоги, у тому числі відповідно до призначень лікарів.

Відповідно до практики Європейського суду з прав людини ненадання належної медичної допомоги може бути розцінено як порушення статті 3 Європейської конвенції з прав людини, а саме катування або нелюдське чи таке, що принижують гідність, поводження або покарання.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

3. Відвідуванням встановлено, що закладом не отримувалася ліцензія на провадження господарської діяльності з медичної практики. Разом із тим, під час опитування підопічних і працівників закладу, огляду приміщень та аналізу внутрішньої документації відділення встановлено факти здійснення персоналом відділення медичної допомоги та медичних послуг підопічним (зокрема, контроль/допомога у прийомі лікарських засобів), що порушує вимоги пункту 15 частини першої статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2020 № 285 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики», наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я» від 28.10.2002 № 385.

4. Відділення не має договору із закладом охорони здоров'я, як це передбачено підпунктом 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

5. При огляді медичного пункту виявлено, у порушення вимог статті 23 Закону України «Про лікарські засоби», пунктів 5, 6 розділу II Правил утилізації та знищення лікарських засобів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.04.2015 № 242, у відділенні виявлено лікарські засоби, які не підлягають подальшому використанню через сплив терміну їх придатності (Фото № 2, № 3, № 4).

6. У закладі не функціонує: приймально-карантинне відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні на термін 14 днів для подальшого спостереження, після чого переводити їх для проживання до відповідних кімнат та ізолятор (у разі виявлення в підопічних гострої інфекції). Ці приміщення повинні мати окремі палати на два ліжка, ванну з душем, санвузол (один унітаз та один умивальник).

7. У порушення абзацу четвертого пункту 1 розділу VIII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Мінсоцполітики України від 29.02.2016 № 198, закладом не забезпечується спостереження за станом здоров'я та організація надання медичної допомоги особам, у тому числі відповідно до призначень лікарів.

У медичній документації закладу відсутні записи, зокрема стосовно огляду лікарів, діагнозів та призначеного лікування. У зв'язку з чим, прослідкувати зміни у стані здоров'я підопічних та лікування основних та супутніх захворювань не вбачається можливим.

Майже у всіх ліжкових хворих підопічних наявні пролежні, які «лікують» виключно брильянтовим зеленим розчином. Рани не гояться, зопрілості та інші шкірні захворювання також оброблені брильянтовим зеленим розчином (Фото № 5).

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України»).

8. У ході відвідування закладу групою НППМ встановлено перенаселення в кімнатах відділення, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Будинки і споруди. Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) (Фото № 6).

9. Подушки, на яких лежать підопічні, перебувають в неналежному стані (збиті і брудні) і потребують заміни, оскільки створюють підопічним, більшість яких є ліжковими хворими незручності.

10. Пунктом 9 Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2012

№ 321 передбачено, що особи з інвалідністю забезпечуються ліжками з ручним регулюванням або з електричним регулюванням та протипролежневими матрацами. Натомість жодна ліжково хвора людина не має протипролежневого матрацу.

11. Для підопічних не створені належні соціально-побутові умови для проживання, зокрема наявні порушення в організації харчування: не забезпечується право мешканців на якісне харчування з урахуванням стану здоров'я. У закладі відсутнє дієтичне харчування.

Організація харчування у відділенні здійснюється з порушенням законодавства, а саме: у недотриманні вимог безпечності харчових продуктів; раціональної та збалансованої організації харчування; санітарного законодавства. Під час відвідування виявлено:

- відсутність добових проб та місткостей для їхнього забору (Фото № 9);
- продукти зберігаються без маркування;
- порушення правил товарного сусідства у холодильниках та морозильних камерах (молочні продукти, овочі поряд з рибою та м'ясом) (Фото № 8, № 10);
- у холодильниках та складських приміщеннях харчоблока виявлено у великій кількості продукти харчування, термін придатності яких закінчився, зокрема гречаники, які на день відвідування входили у меню (термін придатності до 09.05.2024) (Фото № 11, № 13, № 16).

12. У деяких приміщеннях закладу наявні неприємні запахи, які є наслідком неналежного догляду за підопічними, які перебувають у закладі.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 18 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

13. Приміщення відділення є недостатньо пристосованими для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення відповідно до Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН), а саме: приміщення відділення не обладнані засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації для осіб із порушенням зору. Окрім того, будівля відділення не оснащена попереджувальними контрастними смугами та повністю відсутні тактильні елементи доступності, що порушує вимоги ДБН.

14. Відповідно до пункту 11.9 ДБН В.2.2-40:2018 окремі санітарно-гігієнічні приміщення повинні бути обладнані тривожною сигналізацією. Кнопка сигналізації повинна передбачати можливість користування нею людиною, яка сидить у кріслі колісному (на унітазі або користується душем, яка впала або лежить в будь-якому місці на підлозі). Проте у санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу тривожна сигналізація відсутня.

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

15. Працівники закладу порушують права підопічних на приватність, оскільки проводять гігієнічні процедури у присутності інших мешканців кімнати, не використовуючи при цьому ширми.

Окрім того, деякі кімнати, в яких проживають підопічні, є прохідними, що створює дискомфорт та є порушенням права на приватність.

Зазначене не створює належну атмосферу для позитивного терапевтичного середовища підопічних.

Порушення права на вільний та всебічний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

16. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. При цьому, дозвілля підопічних пансіонату є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення або прослуховування радіомовлення. Відсутні гуртки, умови для зайняття спортом, бібліотека.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 59 Конституції України).

17. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» переважна більшість підопічних місць несвободи з тих чи інших причин належить до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, гарантовану державою, яка полягає у наданні правничих послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення, що полягають у наданні правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правничої допомоги та медіації.

Під час проведення конфіденційних бесід з підопічними закладу, деякі з них висловлювали скарги на відсутність правничої допомоги, що стосується питань: переведення до інших закладів, управління майном, отримання державної соціальної допомоги.

Це все є результатом відсутності налагодженої співпраці інтернату з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правничої допомоги, що у свою чергу призводить до порушення прав підопічних на доступ до професійної правничої допомоги.

Відсутність юридичної підтримки ускладнює отримання підопічними необхідної інформації та консультацій, що, в свою чергу, негативно впливає на

вирішення їх правових питань та обмежує можливості для захисту їхніх прав і свобод.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Національній соціальній сервісній службі України:

вжити у межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області.

2. Черкаській обласній військовій адміністрації:

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області;

розглянути можливість виділення коштів для облаштування укриття на території закладу з урахуванням вимог чинного законодавства.

3. Шполянській міській раді об'єднаної територіальної громади Черкаської області:

облаштувати укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;

забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області.

4. Директору комунального підприємства «Центр надання соціальних послуг» Шполянської міської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області:

вжити заходів щодо усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у відділенні, виявлених під час відвідування, та їх недопущення у подальшій діяльності;

дотримання права на приватність, зокрема, облаштувати кімнати закладу ширмами;

обладнання житлових кімнат закладу кнопками виклику персоналу;

включення до посадових інструкцій персоналу пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

організацію денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

надання медичної допомоги у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору з закладом охорони здоров'я;

осіб з інвалідністю, які є ліжковими хворими, ліжками з механічними або електричними приводами та протипролежневими матрацами;

облаштування приміщення ізолятора у відділенні;

організацію раціонального, збалансованого харчування особам, які потребують дієтичного харчування;

здійснення постійного контролю за умовами та термінами зберігання продуктів харчування;

ведення медичної документації підопічних відділення відповідно до вимог національних стандартів для закладів охорони здоров'я;

проведення обстеження МСЕК для осіб з інвалідністю з метою оформлення та корегування індивідуальних програм реабілітації, виконання реабілітаційних заходів.

Додатки: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Черкаській області**



Максим ТЕПТЮК

Фото № 1



Фото № 2

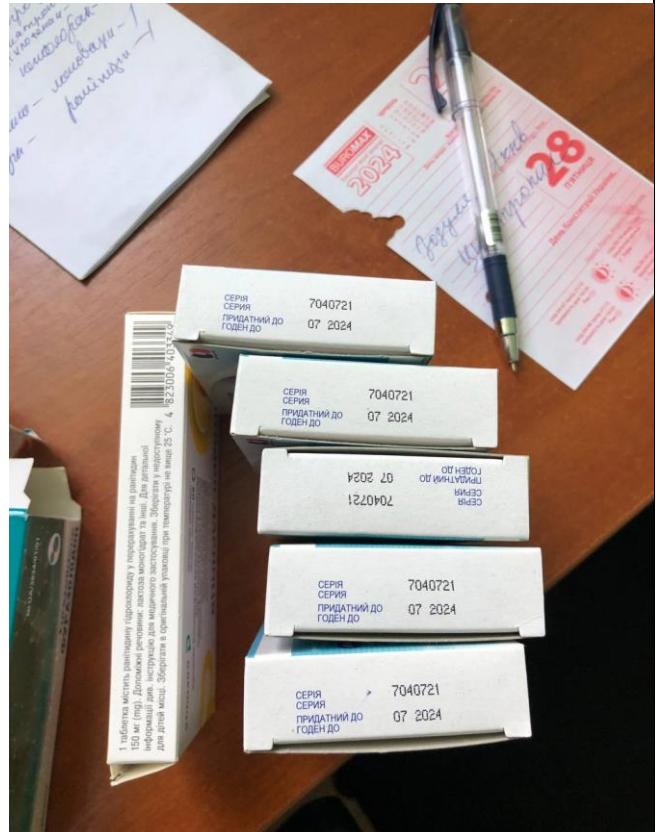
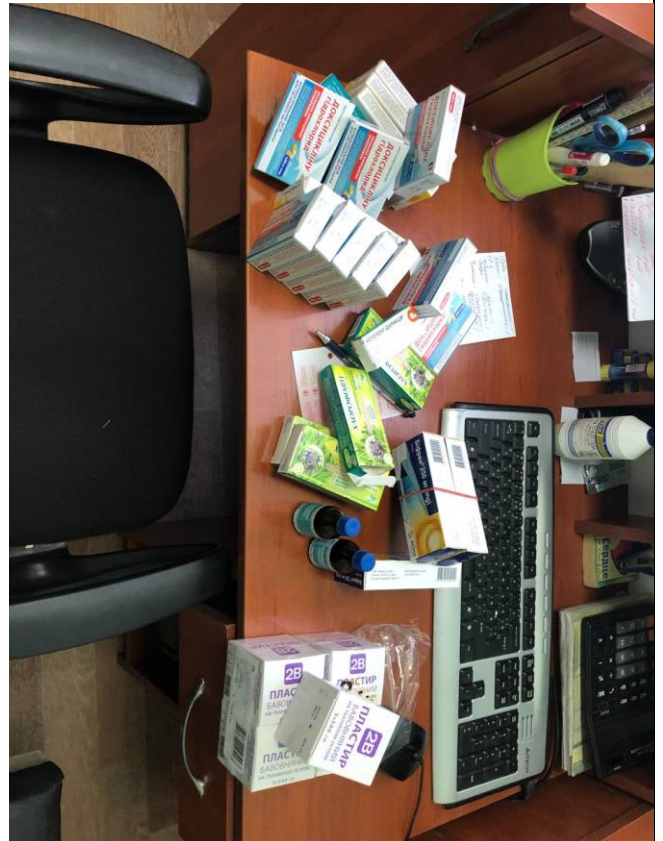


Фото № 3



Фото № 4



Φοτο № 5



Φοτο № 6



Φοτο № 7



Φοτο № 8



Фото № 9



Фото № 10



Фото № 11

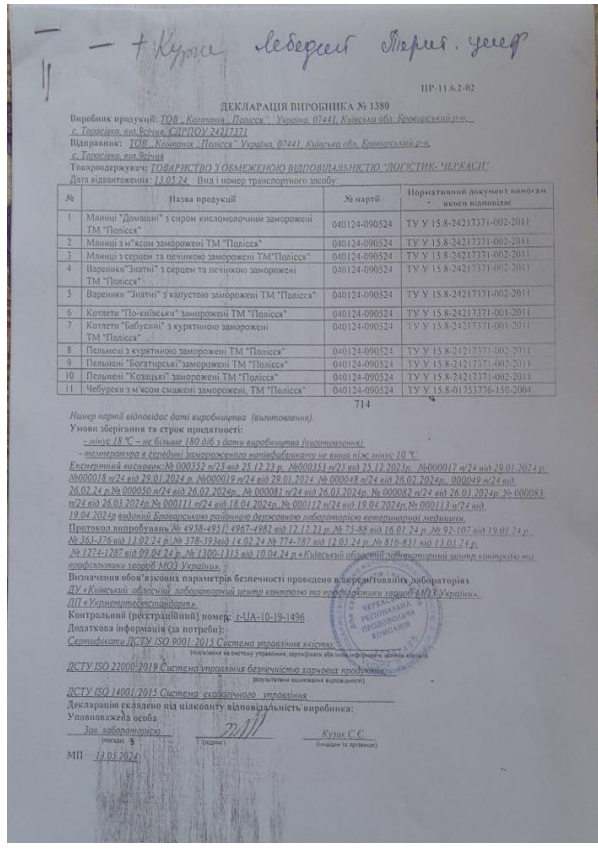


Фото № 12



Φοτο № 13



Φοτο № 14



Φοτο № 15



Φοτο № 16

